Nagyvárad, 1900. VI. évfolyam 283. szám. Kedd, deczember 11.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
A kiadóhivatalban átvéve:
Egész évre ... 16 kor.
Negyedévre ... 4 «
Helyben házhoz hordva:
Egész évre ... 20 kor.
Negyedévre ... 5 «
Vidékre postán szállitva:
Egész évre ... 24 kor.
Negyedévre ... 6 «

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és ünnep utáni napok kivételével.
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Nagyvárad, Apácza-utcza 3.
A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.
Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.
Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVARAD, decz. 10.

Közös ügyek és a választások.

Akár a beruházási törvényjavaslatot tárgyalja a t. Ház, akár a költségvetési vitát folytatja, a figyelem mégis csak a választások felé irányul. Egy hét alatt elvégezték az általános budget-vitát, egy ülésen letárgyalták az állami beruházásokat. A honatyák lelkét csak a választások kérdése foglalkoztatja. Aggódva lesnek minden jelt, mely a választások közelségét hirdeti. Ezek a jelek pedig rohamosan szaporodnak s egyhangulag azt hirdetik, hogy a haldokló parlament nem éri el a törvényszabta terminust, kimulása előbb fog bekövetkezni. Igy követelik ezt Ausztriának zavaros viszonyai.

Évek óta csaknem minden politikai dolgunkat az osztrák zavarok szabályozzák. Nemcsak az osztrák, hanem a magyar államférfiak főtörekvése is oda irányul, hogy a közös ügyek az osztrák zavarok miatt fennakadást ne szenvedjenek. Formulán töri a fejét minden politikus. Miután pedig a kiegyezés Széll formulája és a császári pátens révén 1907-ig valahogyan rendezve van, a kvóta és a delegáczió képezik minden gond és aggodalom tárgyát. Igaz, hogy a kvóta ügye — királyi döntéssel — a jövő év közepéig el van intézve, a delegácziók pedig még a nyáron letárgyalták az 1901-iki közös költségvetést, de mi lesz ezután? Ettől fő az osztrák és magyar politikusok feje.

Néhány nap mulva kezdetüket veszik az osztrák választások. Pontos, szám szerinti eredményt nem tud megjósolni senki, de Körber és társai tisztában vannak az iránt, hogy a pártok arányában lényeges változást nem okoznak a választások. A németek és csehek most is csak ugy gyülölik egymást mint ezelőtt, sőt a választási izgalmak még magasabbra lobbantották a szenvedélyek lángját. Közöttük a békét nyelvrendeletekkel vagy törvényjavaslatokkal helyreállitani ezután is meddő kisérletnek fog bizonyulni. Nem is igen fogja erre pazarolni az időt az osztrák kormány.

Amint januárban összeül a birodalmi gyülés, első dolga lesz Körbernek megválasztatni a parlamenttel a delegácziókat és kvótabizottságokat. Ha ez sikerül — ha dolgozni nem tud, mehet vakácziózni az osztrák parlament, egy esztendőre meg van mentve a kvóta és a delegáczió.

De ehhez az kell, hogy tavaszkor nálunk is meg legyenek a választások. Mert az 1867. XII. törvényczikk értelmében a parlamentnek mostani ülésszakából megválasztott delegácziók nem tárgyalhatnák az 1902-iki közös költségvetést. Annak tehát, hogy a delegácziók még az év első felében ülésezhessenek, az a feltétele, hogy akkorára megalakulhasson az uj magyar országgyülés.

Ennek a parlamentnek ujév után ugy sem marad már más teendője, mint a költségvetés részletes tárgyalása és az inkompatibilitásról szóló régi törvényünknek — mely becsületesen végrehajtva ugy sem volt soha — a reviziója. Evvel hamar készen lehet (mostanában anélkül is rohamosan siet a Ház a tárgyalásokkal) s aztán búcsut vehet az árnyékvilágtól.

Öngyilkosságok a hadseregben.

Báró *Fejérváry* Géza honvédelmi miniszter ma a képviselőházban olyan jelentést terjesztett be, a melylyel érdemes volna a képviselőháznak külön is foglalkoznia. Olyan tragikumot fejez ki ez a rövid jelentés, a mely magától beszél el rémtörténeteket. A miniszter jelentése elég lakonikus, száraz, pusztán az adatokra szoritkozik. Pedig minden egyes eset egy összeomlott életet jelent és a kétségbeesés egész világát fejezi ki. Előzetes kommentár helyett közöljük a miniszter jelentését szószerint:

»Tisztelt képviselőház! A képviselőháznak 1891-ik évi deczember hó 7-én tartott ülésében tett igéretemhez képest jelentem a tisztelt képviselőháznak: hogy az 1899—1900-iki szolgálati év folyamán a közös hadsereg magyarországi ezredeiben 147 öngyilkosság és 68 öngyilkossági kisérlet; a magyar királyi honvédségnél pedig ugyanezen időszakban 49 öngyilkosság és 12 öngyilkossági kisérlet követtetett el.

Budapesten, 1900. évi deczember hó 5-én.

Beadja:

Báró Fejérváry Géza s. k.
m. kir. honvédelmi miniszter.

Tehát a közös hadseregben egy esztendő alatt száznegyvenhét öngyilkosság és ezenkivül hatvannyolcz öngyilkossági kisérlet történt. A honvédségnél pedig negyvenkilencz öngyilkosság és tizenkét kisérlet. A jelentésben nem foglaltatnak benn azok a gondolatok, a melyek a tragikus és megdöbbentő adatok fölött a honvédelmi miniszterben támadtak. Talán mégis a hadsereg intézményében, a bánásmódban van a hiba, a melyben a legénységet részesitik.

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Róma.

Irta: »B«.

Róma és Páris volt az idén az a két város, hol az idén a legtöbb idegen fordult meg a földgömb minden részéről.

Az idei szent év alkalmából a különben is nagy forgalmu Róma szokatlan nagy idegen forgalomnak örvendett.

Az örök város, mely századokon át az egész világ központját képezte, csakugyan egy csodálatos vonzerővel biró hely, melynek nincsen párja a földön.

Daczára a sok pusztitásnak, a melyen e város évszázadok óta keresztül ment, mégis annyi rengeteg látni való van Rómában, hogy hónapok kellenének hozzá ezeket mind alaposan megnézni.

Magában a Vatikánban annyi a látni való, hogy mikor az ember félnapi ott tartózkodás után ismét kijön, csak a szeme káprázik és bátran elmondhatja, hogy alaposan semmit sem látott.

Es mégis elszorul az ember lelke, ha arra a barbárságra gondol, mely annyi mükincset és müremeket vandál módra megsemmisitett.

Különösen a keleti góthok és keleti rómaiak harczai alatt szenvedett Róma sokat.

Legtöbb müremek azonban a IX. század végén semmisült meg, mikor a pápák és császárok közötti évszázados viszály megkezdődött és a nemesek pártharczai dultak, melyek hihetetlen pusztitással és elvadulással jártak.

Uj erődítmények és nemesi tornyok emeléséhez sok mész kellett és ennek előállitásához keresve sem lehetett volna jobb és olcsóbb anyagot találni, mint a finom szemcséjü márványt.

A mészégetőbe vetették tehát a leghihetetlenebb vandalizmussal a legremekebb szobrokat, dombormüveket és egyéb müremekeket.

Csak most nem régen fedeztek fel ismét egy ilyen mészégető gödröt, telehányva szobormaradványokkal, oszlopfőkkel, párkányzatokkal stb.

— Ki tudja, a görög szobrászat hány remeke mehetett igy tönkre!

Rómának minden egyes palotája valóságos muzeum.

Jóformán nincsen ház Rómában, melyben valami nevezetességre ne akadnánk.

A mai modern Róma a régi romok és régiségek között épült fel.

Sok helyen látni regényes romhalmazok mellett a legmodernebb épületeket emelkedni, mely először igen különös benyomást gyakorol a szemlélőre.

A Forum — Romanum, a Colosseum — — az Angyalhid — és Angyalvár mind modern épületek között hirdetik a régi kor dicsőségét és nagyságát.

Vagy például a Piazza Viktor Emanuel gyönyörü sétaterén egy régi római fürdő hatalmas romjait találjuk remek pálmák és szökőkutak közepette.

Rómának igen sok szép tágas tere van, melyek mindegyikét hatalmas és müvészi kivitelü szökőkutak ékesitenek, melyek valóban jó-

Ruhának való *barchetek* és *flanelek, bélés-áruk, posztó* és *hárasz kendők, kötött* és *szövött-áruk, férfi-, női-* és *gyermek alsó ingek, nadrágok*; bélelt *bőr-* és *kötött kesztyük, Jäger-* és *gyapju harisnyák, plüsch* és *gyapju takarók* és *pokróczokat* **legnagyobb választékban és** Telefon sz. 76. **meglepő olcsó árban** ajánl Telefon sz. 76.

Fábry Testvérek
carlsbadi czipő-, kalap- és divat-áruháza
Nagyvárad, Fő-utcza (Rimanóczy ház).

S talán ez igazán szörnyü állapotokat valamelyes preventiv rendszabálylyal, talán emberiesebb bánásmóddal mégis enyhiteni, vagy megszüntetni lehetne. A honatyák jól tennék, ha kissé erre is gondolnának a hazabeszélés s uszályhordás helyett.

ORSZAGGYÜLES.

A képviselőház ülése.

Budapest, decz. 10.

Perczel Dezső elnököl.

A mult ülés jegyzőkönyvének hitelesitése után elnök bemutatja *Béldi* László képviselő levelét, amelyben arról értesiti, hogy a *kézdivásárhelyi* kerületében viselt képviselői állásáról *lemond*. Tudomásul vétetett.

Ezután a beérkezett feliratokat olvasták fel, közöttük *Szeged* szab. kir. város közönségének két rendbeli feliratát, u. m. az *önálló vámterület* létesitése iránt, továbbá a nemzeti egyenjoguságról szóló 1868. XLIV. t.-cz. módositása tárgyában. (Nagyon helyes! Felkiáltások a szélső baloldalon.)

Ezután *Neményi* Ambrus beterjeszti a pénzügyi bizottság jelentését az 1901-ik év három első hónapjában viselendő közterhekről és állami kiadásokról szóló törvényjavaslat tárgyában.

Következett most a napirend, vagyis a több állami beruházás költségeinek fedezéséről szóló törvényjavaslat tárgyalása.

Állami beruházások.

Neményi Ambrus: Voltaképpen nem azt kellene meg okolni, hogy a kormány ezt a javaslatot beterjesztette, hanem inkább azt kellene megokolni, hogy miért nem terjesztette be korábban. A közvélemény követeli, hogy az állam a mennyire a fenforgó pénzügyi helyzet engedi, nagyobb beruházásokkal járuljon hozzá az ipari pangásnak enyhitéséhez. Az 1901. év költségvetésében 52 millió koronát tevő beruházás foglaltatik, természetes, hogy azokról az uj és rendkivüli beruházásokról, melyekről az előttünk fekvő törvényjavaslat szól, a költségvetés keretében intézkedni nem tudtunk. A javasolt beruházásokról nem szólok. Azok mindegyike bőven van ismertetve. Mindamellett általánosságban mondhatom, hogy a beruházások egy része, pl. az iskolai épitkezések bizonyára a Háznak egyhangu és rokonszenves helyeslésére számithatnak. A most javasolt kiadásokat a költségvetés keretén kivül, de minden ujabb kölcsön nélkül fogjuk eszközölni, kizárólag a pénztári készletekből.

Kérem a Házat a javaslatot általánosságban elfogadni. (Helyeslés a jobb oldalon.)

Komjáthy Béla: Pártja megbizásából szól. A pártkonferenczián beható tanácskozás alá vették azokat az indokokat is, melyeket az előadó most elmondott s a határozat mégis az, hogy elvi szempontból is a javaslatot visszautasitja. A költségvetésnek nem lehet az a czélja, hogy meghatározza az irányt, amelyen haladni kell, hanem az, hogy megjelölje korlátokkal, melyen tul terjeszkedni nem lehet, költségvetést. A kormány nem tartja be a költségvetést. Hol többet vesz be mint a mennyi előirányozva volt, vagy többet ad ki, mint a mennyit a költségvetés szerint kiadnia szabad lett volna. Mire való akkor a költségvetés? A kormány szerint semmire, legfölebb arra, hogy valami alkotmányos hókusz-pókusszal megtévesszék a nemzetet. Fájdalommal bár, de kénytelen kimondani, hogy a mai alkotmányos életünkben a budget csak czafrang. A kormány e kiadásokról régen tudott, miért nem állitotta be a költségvetésbe? Csak azért, hogy komédiázhasson a fölösleggel. Engedje meg a t. képviselőház minden tiszteletem daczára, a melylyel az egyének iránt viseltetem, nekem határozott gyanum van arra nézve, hogy nagyon sok olyan összeg van előleg czimén elkönyvelve, a mely nem előleg többé, hanem végleges kiadás. Ezután mondja, ha valaki a pénztári készletek terhére elég bátorsággal bir 31 és fél millió koronát megszavazni, első sorban kötelessége tudni azon pénztári készletek átlagát. (Helyeslés.)

Pártom minden jogszerü, igazságos kiadást hajlandó megszavazni, azonban a javaslatban ezt meg nem találja és igy a javaslatot nem szavazzuk meg. (Hosszas éljenzés.)

A pénzügyminiszter védekezése.

Lukács László pénzügyminiszter: Komjáthy meggyanusitja a kormányt, hogy a pénztári készletek állapotáról nem hüségesen számolt be, hanem egy része el van sikkasztva!

Tóth János: Ez belemagyarázás!

Komjáthy: Nem áll! Nem mondtam! Ez egyszerüen nem igaz! Vegye tudomásul! (Nagy zaj.)

Lukács miniszter: Ha szószerint nem is ezt mondta, de ez volt az értelme. Azt mondta, hogy előlegnek tüntet fel a kormány az állami pénztár készletében olyat, amit végleg adott ki. Ez a számadások meghamisitása s a pénztári készlet hütlen kezelése volna.

Kiáltások a jobbon: Ez annyi, mint sikkasztás!

Lukács miniszter: A beruházásokat a kormány az idén tavaszszal akarta megkezdeni, de el kellett halasztani. Ha már most a költségeket bevennék a budgetbe, ismét el kellene halasztani a munkálatokat, mig a költségvetést letárgyalják az országgyülés két Házában s mig szentesités alá terjesztik. Deficzit veszedelméről nem lehet szó, mert a költségvetési év bevételei födözik a kiadásokat. A miniszter ezután részletesen ismerteti a javaslatot és elfogadásra ajánlja.

Komjáthy Béla személyes kérdésben tiltakozik a szavainak imputált insinuáczió ellen.

A javaslatot erre a többség megszavazza.

A részleteknél *Kossuth* Ferencz figyelmezteti a kormányt, hogy ne legyen oly érzékeny az ellenzék tárgyilagos és igazságos kritikája ellen.

A javaslatot részleteiben is megszavazták.

Holnap a h rvát provizóriumot tárgyalják.

Tisza Kálmán üdvözlése.

Hoványi Géza dr. inditványt terjesztett be Nagyvárad város közgyüléséhez, melynek végeredménye, hogy a közgyülés üdvözölje Tiszát 70-ik születésnapja alkalmából.

Nem tudni, mi a czélja ennek az inditványnak? El akarja rontani egy 70 éves születésnap örömeit minden áron?

Ha Nagyvárad város törvényhatósága bárkit üdvözölni akar azért, hogy Isten kegyelméből 70 évet megért, hozzájárulunk, mert az ősz fejet tisztelet illeti. De ha ezt arra akarják felhasználni, hogy azt a Magyarországra örökké gyászos politikát dicsőitsék, a melynek istápolásában az a fej megőszült, ha magasztalni akarják az öreg kor gyengeségét, melylyel elveit feladta s lett a nemzet egykori tüzes vezéréből a hajlongás, a lemondás, a meghunyászkodás prototipusa, szóval, ha a mai liberálizmus dicsőitését akarják a kegyelet álarcza alá rejteni: az ellen fel fog szólalni a nagyváradi független polgárság.

---

tékonyan hatnak a sétálókra a forró nyári napok közepette.

Valamennyi szökőkut között legszebb a hatalmas és müvészi alkotásu Fontana Trevi, mely Róma négy vizvezetéke egyikének felesleges vizét vezeti le a csatornákba.

A Sz. Péter-tér után Rómának legnagyobb tere a tökéletes elipszis formáju Piazza del Popoló, melynek közepét egy felső Egyiptomból hozott 36 m. magas obeliszk disziti.

Három nyilegyenes utcza nyilik erről a térről sugáralakulag. — A középső, mely egyenesen a Capitoliumra vezet, az a sokat emlegetett »Corsó«, mely pontosan a Via Flaminia irányát követi.

Ez Rómának legnépesebb utczája. Hossza körülbelül 3 km. lehet.

A Corsó forgalma oly nagy, hogy élénkség dolgában vetekedik, a világhirü nápolyi »Toledó«-val.

Különösen sok az automobil Rómában, melyek őrült gyorsasággal és páratlan ügyességgel rohannak végig a nagy kocsiforgalom közepette.

A ki ösmerőseivel akar találkozni az csak a Corsóra menjen sétálni, különösen ugy este 6 órától kezdve — ott biztosan rájuk fog bukkanni, ha ma nem de holnap.

Igen szép látványt nyujt este — a középen ivlámpákkal világitott Corsó, kápráztató remek kirakataival és roppant nagy idegenforgalmával. — Még a zarándokok csoportjai is ide sereglenek este, hogy részt vegyenek a nemzetközi sétában.

Egyszerre megváltozik azonban a kép. — Nyolczat ütött az óra a Piazza Colonnán levő Palazzó Chigi tornyán és nyomban rá a katonazenének vig hangjai vegyülnek a Corsó hangos zajába.

Mindenki e térre igyekszik, hogy még helyet kapjon a Palazzó Ferrajoli földszintjén levő kedvelt czukrázda asztalainál, vagy a paloták elé kirakott széksorokon.

Rómának ez a legelegánsabb tere — ugyszólván szivét képezi a városnak.

A tér közepét Márk Aurélnak márványból készült dombormüves 30 m. magas oszlopa disziti, alatta egy emelvénynyel, melyen majd minden este játszik a zene.

A római intelligenczia is itt, vagy pedig a remek Pincion ad egymásnak találkát, hogy egyrészt a zenét élvezze, másrészt pedig az idegen forgalom tarka képében gyönyörködjék.

Az idegen meg viszont azért jön ide, hogy a római szép nemet tanulmányozhassa a mint ezek vig csevegések között szürcsölgetik szalmaszálon a hüsitő italokat és hogy a római életben gyönyörködjék.

Szóval ez a tér Rómára nézve az a mi Velenczének a Markus-tér, Florencznek a P. Signoria és Nápolynak a Plebescitó.

Szörnyü kiáltozás hangzik fel egyszerre csak mindenfelől.

Az idegen mig ehhez hozzá nem szokik, ijedten néz körül, gondolván hogy valami baj történt vagy tüz van!

Pedig nincs semmi baj, csak éppen a »Tribuna« második kiadása jelent meg. Ezt kinálják oly borzasztó orditozással a valósággal rohanó ujságelárusitó gyerekek. Sokszor 4—5 gyereket is lehet látni a mint versenytfutva igyekeznek elérni egy kávéházat, hol minden asztalra letesznek egy ujságot és az érte járó 10 centit csak később szedik összse a vendégektől, nehogy az elárusitásban addig egy másik őket megelőzze.

Az olasz kávéházakban ugyanis sem ujságot, sem gyufát nem találunk. Erről a vendégek maguk tartoznak gondoskodni. Elképzelhetni tehát, bogy mily különösnek tünhetik az fel egy olasz benszülöttnek, ha véletlenül betéved pld. a budapesti New-York kávéházba, hol »ingyen« valósággal elárasztják ujsággal no meg gyufával is. A gyufa t. i. Olaszországban igen drága, mert monopolizálva van — egy kis katulya 3—4 krajczárba kerül pénzünk szerint.

Talán még mozgalmasabb az élet ilyenkor a Piazza del Popopoló mellett levő »Pinción« mely a legkedvesebb sétatér a városban a hires Borghese villa mellett.

Remek kilátás nyilik innét egész Rómára.

A mesés park mesterséges sziklahegyekkel, csobogó szökőkutakkal és gyönyörü szoborcsoportozattal van diszitve.

Nagyvárad törvényhatósága üdvözölheti Tisza Kálmánban a polgárt; a képviselőt üdvözölni nincs *oka*, a politikus fejére babért tüzni (a mi nincs ott), nincs *joga*.

Régóta képviselőnk *Tisza* Kálmán; de azért nem igen jutott eszébe Nagyvárad máskor, mint mikor lejött közénk egy-egy beszámolóra.

Akkor se volt benne köszönet; mig hatalmon volt, innen hirdette a nemzeti megalázkodást, mióta lehanyatlott csillaga, itt, a bihari gárdában vélte feltalálni az archimedesi pontot, a honnan fia segélyével kivetheti az uj rendet sarkaiból. De hogy ezt az archimedesi pontot valamivel meg is kellene erősitenie, hogy érte tenni is lehessen valamit, az ugyan ritkán jutott eszébe. Ezért nincs *okunk* a *képviselőt* üdvözölni.

A politikusról nincs mit szólanunk, ismeri mindenki. Tudjuk, hogy Tisza Kálmán neve maga egy rendszert jelentett, mely a — szerencsére — halva született Tisza-lexben csucsosodott ki s a melynek jellemzésére elég az a tény, hogy most utána mindenki *tisztulást* hirdet. Ilyen politikát üdvözölni, ilyen politikának elismerést kifejezni hazafias magyar törvényhatóságnak nincs *joga*.

Vigyázzon egy törvényhatóság, mikor, ki és mi iránt nyilvánitja elismerését, nehogy egykor oka legyen megbánni. Ugy értesülünk, ettől a késő bánattól akarja a nagyváradi ellenzék megóvni Nagyváradot s mindent el fog követni, hogy Hoványi javaslata, melynek tagadhatatlan politikai tendenciója van, ne menjen keresztül.

*

Az inditvány szövege a következő:

Tekintetes Törvényhatósági Bizottság!

Bármennyire is fejlődik az emberi szellem és vele az embernek megismerő és megitélő képessége; mindenkor hiányos lesz és fogyatékos az a biráló erőnk, a melylyel kartársainkat és életmüködésüket megitéljük. A rokonszenv és ellenszev, melyet egyéniségük iránt érzünk, — gondolkozásuknak és érzéseiknek a mienkkel egyező vagy attól eltérő iránya, a tényked sükből reánk és a hozzánk tartozókra vagy egész nemzetünkre kiható haszon reménye, — vagy félelme léptennyomon öntudatlanul is befolyásolják, fényegetik, megvesztegetik, sőt sokszor elnyomják szabad, tárgyilagos elfogulatlan itéletünket.

E veszedelem annál erősebb, mennél nagyobb szerepet tölt be az férfiu, ki felett véleményt alkotunk. Mert szereplésének minden részlete uj és uj pontokon támadja meg érzelmeinket, melyeket hajlandók vagyunk egyedül nemeseknek vélni és indulatainkat, melyeket kizárólag vélünk jogosultaknak. Ez az oka, hogy a kartársak véleményét százszor és ezerszer czáfolja meg az utókor hidegebb itélete, melyet már az egyéni szempontok kevésbé befolyásolnak, de a mely a már tisztán látja ama eredményeket, melyeket kartársunk müködése nyomán mi csak jövendőlegetve találgatunk és a melyek gyakorlati megvalósulásuk után épen megjelenésük tényleges igazságai által önmaguk mutatják be, hogy hasznosak voltak-e ama cselekedetek, melyekért a kartársak ünnepeltek és kártékonyak-e azok, e melyekért gáncsoltak.

Mindazonáltal a politikai téren müködő nagy férfiakat illetőleg mégis van egy feltétlenül megbizható értékmérő, a mely által kartársaink felett is alapos itéletet alkothatunk és a melynek igénybe vétele mellett nem kell félnünk attól, hogy rokon vagy ellenszenveink hamis véleményadásra birnak. Ez értekmérőt az a kérdés adja meg, hogy az illető államférfi a kezelése alá került nemzeti jogokat, saját hazája népének szabadságait korlátozni vagy gyarapitani és értelmi haladás, vagy a viszszaesés utjára terelte-e?

Különbözők lehetnek a vélemények Tisza Kálmánnak, városunk nagynevü képviselőjének egyes kérdésekben, vagy a politikai élet egyes irányaiban elfoglalt magatartását és kifejtett müködését illetőleg. Mint utolsó beszámoló beszédében ő maga hangsulyozta, nem is képzelhető, hogy egy hosszu időn át vezető államférfi mindig mindenekben, mindeneknek tetszését megnyerhesse. De a politikai ellenlábasok is kénytelenek beismerni, ha az igazság törvényei ellen véteni nem akarnak, hogy e férfiu, ki hetvenedik életévét most tölti be, egész életét a haza ügyeinek szentelte, e hosszu szép életkort állandóan a magyar nemzet szolgálatában töltötte el és hogy ez az életmüködés, Tisza Kálmán egész kormányzati és politikai tevékenysége sohasem eredményezte a nemzet jogainak és szabadságának kevesbbedését külső tényezőkkel szemben, hanem ellenkezőleg a nemzet politikai sulyát növelte — soha nem kevesbbitette a magyar nép nagy néposztályának jogait és szabadságait az uralkodó nép osztályok javára, — végre az évszázadokkal hátramaradt nemzetet az anyagi és értelmi haladás nyugot európai országutja felé is terelni saját lelkének minden erejével és a nemzet erőinek minden le nem kötött részével törekedett.

Müködéseinek részleteit és eredményeit illetőleg saját elismerésünk felülbirálatát az utókorra hagyván, — ezek az okok vezetnek minket a következő tiszteletteljes inditványunk megtételére.

Méltóztassék a tek. Törvényhatósági Bizottság városunk képviselőjét a magyar politikai élet kimagasló vezérférfiát, Tisza Kálmánt hetvenedik születésnapja alkalmából üdvözölni.

*

A választópolgárok üdvözlő küldöttségének utazására vonatkozólag *Hlatky* Endre, a szabadelvüpárt elnöke, felhivást tette közé,

Üdvözölni fogja Tisza Kálmánt a *Biharmegyei Nemzeti Kaszinó* is, melynek az agg államférfiu tudvalevően tiz év óta elnöke. Ebben az ügyben Cziffra Gerő, a kaszinó alelnöke, a választmányt péntekre ülésre hivta össze.

Budapestről jelentik: *Tisza* Kálmánnak hetvenedik születésnapja alkalmából a szabadelvü párt nevében báró *Podmaniczky* Frigyes elnök *diszalbumot* fog átnyujtani. A Lipótvárosi Kaszinó Tisza Kálmán tiszteletére születésnapja alkalmából bankettet rendez.

Debreczenből táviratozza tudósitónk, hogy a tiszántuli ref. egyházkerület szintén üdvözlő iratot küld főgondnokának. Az egyházkerület presbyteriuma ebben a dologban pénteken gyülést tart.

Régészeti és történelmi muzeum (Schlauch-park) nyitva minden vasár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 3—5-ig 20 fillérért. Kedden és csütörtökön d. u. 3—5-ig 40 fillérért. Más időben 1 korona.

A gyalogjárók vagy a P. del Popolóról felvezető 4 terassos szobrokkal gazdagon diszitett müvészi feljárót használják, vagy pedig a Spanyol-térről felvezető hires monumentális Spanyol lépcsőn mennek fel, — vagy az ugyanitt található Liftet veszik igénybe.

A pálmák és Piniák között felvezető szerpentin kocsiut körülbelül a budapesti Stefánia utnak felel meg czélját tekintve.

Már d. u. 5 és 6 óra között kezdődik az elegáns és végnélküli kocsikorzó. — Az automobil itt is tulnyomó. A kerékpárosok és lovasok természetesen elmaradhatlanok.

A parkban rém tolongás van ilyenkor — és a számtalan kioskok és czukrázdák is zsufolva vannak. Ugyanis itt is majd minden nap térzene van.

A ki látta egyszer a bübájos tarka képet a Pinció cziprusai alatt az sohasem felejti azt el!

Este fél 11 kor mintegy varázsütésre oszlik szét e nagy tömeg és igyekszik a már emlitett három lejáró felé.

— Az olasz korán fekszik — későn kel!

A Borghese villa és a Capitóliumi museum antik müremekeiről — a Forum Romanum — aColosseum és a katakombák rejtelmeiről ez alkalommal nem is szólok csupán még egy szentté avattatási ünnepélyről akarok megemlékezni, melyen szerencsések voltunk részt venni.

Rómába érkezésünk után az első villamossal a Péter-térre igyekeztünk, hogy még aznap legalább kivülről szemügyre vehessük az annyiszor hallott Szt. Péter-templomot.

Mondhatom nem csalódtunk — oly imponálóan nagy méretekben van épitve e templom.

Itt a Sz. Péter-téren tudtuk meg, hogy másnap reggel nagy szetté avattatási ünnepély lesz, délután pedig a pápa fogja áldását osztani a Péter-templomban.

A bronz kapun keresztül, melynek hatalmas boltivei alatt a svájczi őrség végzi szolgálatát fekete vörös, sárga mellényben és térdnadrágban, tollas sisakkal fodros gallérral, kezükben alabárddal — a vatikánba siettünk, hol egy hivatali helyiségben ingyen osztják a jegyeket.

A ki ezt nem tudja — igen könnyen becsapják — mert nekünk is kinálgatott egy alak a Péter-téren 10 liráért egy ilyen jegyet, és daczára annak, hogy a jegyre nagy betükkel rá van nyomtatva »Gratis« mégis sok idegent becsapnak vele.

Másnap már jókor reggel a Péter-téren voltunk, mely csak ugy nyüzsgött az ott hullámzó sokaságtól — elárasztva a közeli boltokat és árubódékat, olvasót, szent képeket, kis szobrobat stb. vásárolva.

Van is ilyenkor jó keresetük a boltosoknak — mert a zarándokok és idegenek tizezrei közül mindenki vásárol legalább valami cse élységet mit övéinek a pápa áldásával ellátva hazavisz.

Reggel 1/2 9 kor nyilott meg a Péter-templom hatalmas előcsarnokának 5 bronz kapuja, melyen keresztül azután megkezdődött a roppant tömegnek a templomba tolulása.

A hatalmas templom belseje mely körülbelől oly nagy lehet mint a váradi kis-piacz — remekül volt feldiszitve aranyhimzésü vörös bársony draperiákkal ép ugy mint a szent év megnyitása alkalmával.

A gyönyörü mozaik kupola méltó mennyezetet képezett e pazar pompának.

A »Te Deum«-ot Rampolla biboros tartotta roppant fényes segédlettel. — Méltó kifejezése és emelése volt az ünnepélynek mikor a »Te Deum« elhangzása után a pápai énekkar csodálatos elragadó hangjai mellett a 15—20 ezer villanylámpa egyszerre kigyulladt a szentélyben.

Délután 4 órára volt jelezve a pápa jövetele, de már 1/2 3-kor valóságos életveszélyes tolongás volt a Péter-templom hatalmas boltivei alatt. A másnapi lapok szerint 90 ezernél több jegy lett a vatikáni hivatal által ez alkalommal kiadva.

A templomban a rendet az óriási termetü pápai testőrök tartották fent, kik hófehér nadrágjaikban — térden felül érő lakk csizmáikban hosszu fekete kucsmájukkal majd két fejjel emelkedtek a tömegből ki.

Hatalmas vörös bársonynyal bevont tribünök voltak a szentélyben és a confessió oltára

Ünnepély az Orsolya-zárdában.

Jórészt lezajlottak már országszerte a magyarországi kereszténység 900 éves fennállását megülő jubiláris ünnepélyek; éppen azért ha egy kissé későn rendezett ünnepély ma is vonzerővel bir a közönségre, akkor annak csak az lehet az oka, hogy az ünnepély müsora, a szereplők vonzzák magukhoz a közönséget.

Ez volt az eset az Orsolya-zárda fényes ünnepélyével is. Annyi élvezetet igért már maga a müsor, hogy már ezért biztos volt a teljes siker. Nagyvárad hölgyközönségének legnagyobb része ebben a kiváló intézetben nyerte kiképeztetését s az a szeretet, mely az Orsolya-zárdában a növendékeket az intézethez füzi, nem szünik meg akkor sem, mikor az egykori iskolás leányka férje karján jelenik meg az ismert falak közt. Sőt éppen ez a szeretet teszi azt, hogy egy-egy ilyen ünnepélyes alkalommal nemcsak a volt tanitványok, de ugy szólván az egész intelligens nagyváradi közönség megjelen s méltóan fejezi ki elismerését a fáradságot nem ismerő Orsolya-szüzeknek a szép sikerért.

Szombat este is egészen megtöltötte a legnagyobb részt hölgyekből álló közönség az Orsolya-zárda pompás disztermét.

Ott voltak többek közt: Schlauch Josefin, Szunyogh Lórándné, Stiptics ezredesné, dr. Molnár Imréné, Böszörményi Gézáné, Sal Ferenczné, dr. Bulyovszky Józsefné, Kiss Elekné, dr. Bozóky Alajosné, Bozóky Margit, Kugler Rózsika, Schmidt Irénke, Papp Cosima és Ella, dr. Papp Oszkárné, Láng Józsefné, Stokker Józsefné, Balázs Olga és Margit, Vucskics Julia, Sztarill Ferenczné, Papp Anna, Hoffmann Henrikné, Justh Károlyné, Somogyi Károlyné, özv. Göndöcs Lászlóné, Kappel Györgyné, Sebestyén Lajosné, Györffy Lajosné, Kurovszky Ferenczné, Szőke Gyuláné, Mayr Sándorné, Voszka Ferenczné, Békési Jánosné, Pataky Károlyné, dr. Hoványi Gyuláné, Dús Lászlóné, Beleznay Antalné, Hollósy Jenőné, Vinkler Josefa, Miskolczy Ferenczné, Olasz Elemérné, Sebessy Béláné, Nagy Ferenczné, Kiss Józsefné, özv. Bránvi Gézáné, Plopu Györgyné, dr. Csányi Andorné, Beczkay Arthurné, Székely Sándorné, Papp Miklósné, Márkusz Sándorné stb., a kiket a közönség nagy száma miatt mind följegyeznünk lehetetlen volt.

A hölgyeken kivül jelen voltak közül a következőket sikerült összejegyeznünk: Grócz Béla, Steinberger Ferencz, Fetser Antal kanonokok, Dús László, Tóth Márton, Böszörményi Géza, Kappel György, Beleznay Antal, Nagy Ferencz, Makay József, Papp Oszkár, dr. Némethy Gyula, dr. Lindenberger János, Sipos Orbán, Schweiger Endre, Somogyi Károly, Gálbory Sámuel, Szilágyi Dezső, ifj. Kugler Albert, Bereczky Géza, Pallay Jenő, Székely Sándor, Sztarill Ferencz stb.

Az ünnepélyt a tanitónő-képezdének énekkara nyitotta meg Kölcsey Hymnuszával. A bájos énekkart jól ismeri már a közönség a kath. kör jubiláris ünnepélyéről; ezt a jó hirnevüket csak megerősitették mostani fellépésükkel. 5 zeneszámot énekeltek, mindet egyforma precizitással és mély érzéssel: a Hymnuszon kivül a pápai himnuszt (ötszólamu női karra átirta dr. *Szemethy* Géza), Boldogasszony Anyánkat (négyszólamu női karra átirta: dr. *Szemethy* Géza), *Langer* Viktor királyhymnuszát (négyszólamu női karra átirta *Irsa* József) és az Ah hol vagy magyarok . . . kezdetü ősrégi magyar éneket (hat szólamu női karra átirta dr. *Szemethy* Géza).

Mindezek betanitásánál a főérdem dr. *Szemethy* Gézáé a ki azonfelül az énekszámok legnagyobb részét müvészileg irta át női karra. Ő is vezette az éneket s a felzugó tapsokból bizonyára sok szólt a kiváló tehetségü zeneszerzőnek is.

Alkalmi beszédet *Makucz* Ernő zárda lelkész tartott. Lelkes előadásban méltatta a magyar nők szerepét ezredéves történetünkben s különösen kiemelte, hogy nőinket ez áldásos tevékenységükben kettő vezette különösen: a hit és a hazaszeretet. Ezektől várja a jelenkori vallástalan társadalom regenerálását is. Az érdekes beszédet feszült figyelemmel hallgatták s végül zajosan megéljenezték.

Szavalat három volt: »Ünnepi óda.« Szavalta: *Kiss* Erzsike. »Mária országa« Rudnyánszky Gy.-tól, szavalta: *Bránvi* Erzsike. A »Zászló.« Patyi Istvántól. Szavalta: *Zvip* Jolán.

Mind a hárman bátran, lelkesen szavaltak, különösen a kis *Bránvi* Erzsike, de nem maradt el *Kiss* Erzsike és *Zvip* Jolán sem, a kik szép értelmes hangsulyozással és biztos fellépésükkel arattak nagy sikert.

Meglepő szép, pompásan sikerült volt az élőképek csoportozata. Perdülő versek kisérték mindenütt magyarázatul, a melyeket Sz. *Antónia* irt igazán költői érzékkel, közben pedig ének- és zeneszámok hoztak változatosságot a müsorba és emelték a bájos élőképek nagy hatását. Az élőképek a következők voltak:

Szt. István felajánlja a koronát Magyarország védasszonyának. Szüz Mária: Némedy Mariska. Szt. István: Szabó Mária. Imre herczeg: Plopu Lucia. Árpádházi szt. Margit: Pallay Klára. Árpádházi szt. Erzsébet: Csányi Gizella. Angyalok: Thegze Dóra, Popescu Gizella, Plopu Délia, Hollósy Magda, Kurovszky Mariska, Beczkay Irma. Előadó: Oberti Vilma.

A kereszt hit diadala. Hit: Mikusay Margit. Remény: Egner Ervin. Szeretet: Abafy Aranka, Perényi Imréné. Kanizsay Dorottya: Abafy Irma. Zrinyi Ilona: Iványi Karolin. Rozgonyiné: Kecskés Gizella. Szilágyi Erzsébet: Székely Irma. Magyar nő: Racsek Erzsike. Román nő: Szőke Terézia. Szász nő: Csordacsics Mitzi. Tóth leány: Böhm Adél. Magyar vitéz: Südy Róza. Legyőzött török: Artzner Terézia. Előadó: Zárahál Irma.

A női erények apotheosisa. Szüz Mária: Némedy M. Hungária: Taninecz Erzsébet. Vallás: Bodnár Malvin. Szerénység: Zdrahál Olga. Bölcsesség: Sebessy Erzsike. Munka: Tátray M., Tisza L., Klatrobecz M., Győry Janka. Könyörület: Pap Hajnalka és Christo Izmén. Előadó: Bibó Erzsike.

Közben kitünően előadott zeneszámokkal gyönyörködtették a közönséget *Hillics* Irma, a ki Liszt 13. magyar rapszódiáját és *Weifert* Melánia, a ki Beethoven 13. szónátáját adta elő igazi müvészettel. A képezdészek énekkara a *Zichy-Hymnuszt*, végül pedig az örökszép és örökké gyujtó *Rákóczy*-indulót énekelte el, mely utóbbi szó méltó pompás befejezése volt a fényesen sikerült ünnepélynek.

Az est rendezésében közreműködők neveit kell még feljegyeznünk, a kik ezt az igazi müélvezetet a közönségnek megszerezték: elsősorban a zárda érdemdús fejedelemasszonyát és az összes rendtagokat, de különösen mater *Stefániát* és sz. *Antóniát*, aztán *Makucz* Ernő zárdalelkészt és — last but not least — ismételten dr. *Szemethy* Gézát az énekszámok müvészi előadásáért.

A közigazgatás egyszerüsitése.

Sok szó esett már arról, hogy Nagyvárad városánál az neheziti meg a közigazgatást, mert nagyon is beleélték a városi tisztviselők magukat a bürokratikus rendszerbe.

Ez nem csak megdrágitja a közigazgatást, de késlelteti az ügyek gyors elintézését.

Chrisztó Miklós nyug. árvaszéki ülnök, jelenleg városi napdijas most ezen akar segiteni s e czélból egy beadványt intézett a polgármesterhez, a közigazgatás egyszerüsitése érdekében.

A beadvány a következő:

Nagyságos Polgármester Ur!

4207/900. eln. végzéssel a város pénzügyi érdekeinek megóvása, illetve a polgárok nagyobb megterheltetésének kikerülése, valamint a bürokratismus megszüntetése tekintetéből ugy méltóztatott intézkedni, hogy a dijnokok egy része ez év végével elbocsájtassék.

Ezen elbocsájtások folytán a munkaerő feltétlen bizonyossággal megcsappan, a munka nem fogy, sőt tapasztalat szerint folytonosan nő, és éppen ez okból nem tartom valószinünek, hogy a fentebbi végzésben emlitett és nagy részben megszüntnek jelzett hátralékok rohamosan ismét fel ne szaporodjanak.

Hogy ezen hátralék felszaporodás megakadályoztassék és a mellett a sok kéznek sok munkát-adó darabok is feldolgoztassanak és pedig idejében, mert hiszen, a jó közigazgatásnak éppen gyorsaság egyik főismérve, — a felesleges munka elkerülhetése, az ezrekre menő sürgetések megszüntetése, illetve a minimumra való redukálhatása czéljából javaslatot terjesztek Nagyságod elé.

A gyakorlatból meritett kipróbált és czélravezetőknek vélt alábbi észrevételeim aktuálisoknak látszanak, éppen most, a mikor a belügyminiszter ur a közigazgatás egyszerüsitése tárgyában 125.000. sz. alatt kibocsájtott s közigazgatásunk történetében forduló pontot jelentő körrendeletében a felesleges sürgetéseket is olyanoknak jelenti ki, a melyek *lehetőleg kikü-szöbölendők*.

Főleg ezen sürgetésekre terjeszkedem ki, melyeknek nagy száma semmi esetre sem igazolja a közigazgatás jóságát, — ellenkezőleg beteg állapotra mutat, a mit gyógyitani kell.

---

körül — mely felé Bernini bronz baldachinja borul — felállitva.

Az ut, melyen a pápa végig haladt, az egész templomon keresztül korlátokkal volt elkeritve, melyek mellett végig a svájczi gárda és a pápai testőrök huztak sorfalat.

A Bazilika harangjai 4 órakor azt jelezték, hogy a pápa elhagyta lakosztályát.

Az ugynevezett szent sacramentom kápolnáján keresztül, mely IV. Sixtus della Bovere bronz siremlékével van diszitve, jött a szent atya a templomba, hová mikor belépett mintegy zugó viharként hangzott a 10 ezrek torkából az egész templomban végig a kiáltás »Evviva il Pápa Re! — kendő és kalaplobogtatások közben ismét és ismét megujult a szózat Evviva! Evviva!

A pápa hardszékén ült hófehér ruhában, mely fölé aranyhimzésü biborpalást borul.

Könnyedén állt fel olykor olykor mikor az annyira várt áldást osztogatta, jóságos tekintettel nézve a hatalmas tömegen végig.

Mellette a bibornokok, kanonokok, továbbá a svájcziak lépdeltek csillogó egyenruhában fényes alabárdokkal.

A főoltárnál végzett ima után a pápa lakosztályába tért vissza, mely alkalommal a dörgő éljenzés még fokozottabb mértékben ismétlődött.

Este 6 óra lehetett, mire nagy tolongás közepette sikerült kijutni a templomból.

Keservesen panaszkodott mellettem egy német hölgy, hogy lelopták értékes aranyóráját a derekáról,

Fájdalom! de a zsebmetsző urak a templomban is elvégzik dolgukat — különösen ily alkalmakkor.

Az ünnepély alkalmából este a lámpák ezreivel volt a Péter-templom kivülről kivilágitva, mely káprázatos és örökké felejthetetlen látványt nyujtott.

A Péter-templom nagyságáról csak másnap alkothattunk igazi fogalmat mikor annak tetejét megmásztuk.

Hogy egyebet ne emlitsek, a Bazilika tetején munkás lakások vannak épitve azok számára, kik a renoválással állandóan foglalkoznak — sőt még egy szökőkut is van számukra készitve.

A tetőre igen kényelmesen fel lehet jutni A kupolára azonban, melynek belsejéből remek kilátás van a Bazilika belsejére, mindig szükebb és szükebb lépcsők vezetnek, mig végre a gömbhöz már csak létrákon mászva lehet feljutni.

A tetőre már csak azért is érdemes felmenni, mert innét egész Rómát, de különösen a vatikáni kerteket jól lehet látni a hires Leó toronynyal, mely utóbbiak a nagy közönség előtt rendesen zárva vannak.

———

Az ügydarabok feldolgozására vagy elégséges a hivatali létszám, vagy nem. Tertium non dátur!

Igenlő esetben presszió gyakorlandó a munkásokra, — keresendő a mód a felesleges munka kiküszöbölésére; — nemleges esetben a quanlitás emelendő s még talán czélhoz vezetőbb, egyik-másik állásnál több qualitás követelendő meg.

A bürokratizmust, illetve annak egyik alfaját, az u. n. »schibolás«-t, mely csak arra jó, hogy a feldolgozott darabok száma szaporodjék, érdemi elintézés nélkül, csak per tergentem emlitem meg.

A bürokratizmus megszüntetése czéljából méltóztassék az előadókat, a fogalmazókat utasitani, hogy darabjaik felszerelését egy se rendelje el közülök irásban, hanem a netán még szükséges antractát személyesen, esetleg szolga utján, — csatolja, hogy megakadályoztassék a többkéznek munkát adó darabvándorlás, mely a következő:

A kiadóban alkalmazott dijnok, az u. n. »scontró«-ból kikeresi a határid jét becsületesen kitöltött darabot. Számát bevezeti az u. n. »scontró«-könyvbe, az iktatóban egy másik napdijas átveszi, aláirás mellett, kitölti a sürgetési blanquetta egyik oldalát, átadja az iktatónak, ez másnap beiktatja, beirja az előadó könyvébe, átadja az előadónak, az aláirás mellett átveszi, a blanquetta másik oldalát kitölti, aláirja, előadó könyvéből kivezeti, bemutatja a polgármesternek vagy helyettesének, az aláirja, az igy jól meg utaztatott darabot átveszi a kiadó, s beirja a leiró könyvébe, az átveszi, leiraja a kiadónak, az expediálja, a sortásnok könyvéből kivezeti, ha határidőt, a scontrások közé, ellenkező esetben annyi zaklatás után jól megérdemelt nyugalmas helyére a — fasciculusba helyezi, azt pedig az irattár polczára teszi.

Ezt a serpentin utat teszi meg minden sürgetés.

Véleményem szerint minden előadónak kötelessége a kiosztás alkalmával a darabokat átnézni és azok közül a sürgős természetüeket a soronkivül való feldolgozás czéljából, kiválogatni.

Ez az eljárás azonban olyan előadóknál, kiknek nagy kiosztásuk és sok restántiájuk van, (mert ilyenek is lehetnek) — nem tagadom, — kissé hosszadalmas, időrabló. Másként akarnék hát segiteni a dolgon.

Meghatározandó lenne, hogy mely darab sürgős, már természeténél fogva is, pl. pénzbe- és kiutalás, határidős ügyek, biztositási intézkedések, bármiokból annak jelzett és az első izbeni sürgetés.

A napi posta ne a kiadó, de a polgármester, vagy helyettese által bontassék fel, illetve nézessék át, signáltassék, — ez esetben a bizalmas természetü darabok sem kerülnének avatatlan kezekbe — és már ez alkalommal szines irónnal jegyeztessék rá a darabra a sürgősség, s midőn az az iktatóhoz kerül, a rendes beiktatás után tegye szines, pl. piros köpenyegbe, az iktatói számot, egyebet semmit — vezesse rá, éppen ugy, mint a mellékleteknél szokta.

A darabok ilyen mezben osztatván ki, az előadónak csak egy tekintetébe kerül meggyőződést szerezni sürgős természetü ügyeiről. Azokat a sok közül kiveszi, elintézi és megnyugvást szerez, hogy sürgős darabja, — melynek késedelmes elintézése veszélylyel járhat, — feldolgozatlan, illetve referálatlan nincs.

Ez a methodus lenne követendő minden ügyosztálynál az alárendelt közegekkel szemben.

A sürgősséget a fehértől elütőkép jelzendené, nemcsak az előadónak; de jelzendené a kiadónak, a leirónak és különösen annak a subordinált közegnek, ki részére az utasitás, a rendelet intézkedett.

Mondanom sem kell, hogy ez eljárás e hatóság alá nem rendelt hivatalokba nem applicálható.

A mulasztó tisztviselőt drákói szigoru büntetés szoritsa a rendelet betartására. A rendbirság, fegyelmi ne csak igértessék, de meg is adassék, illetve megindittassék.

A határidők, — melyek alatt a jelentések megteendők, — az ügy- természetéhez képest ugy szabassanak meg, hogy a jelentés, a válasz, rendes hivatali szorgalmatosság mellett könnyen megtehető legyen.

A subordinált hatóság, melyhez a rendelet menesztetett, ha az adott terminus lejártáig érdemlegesen nem jelenthet, — sürgetés beváràsa nélkül igazoló jelentést tartozzék tenni, nehogy megsürgettessék.

A határozati javaslat külső felső részére vezettessék rá szines irónnal a határidő, mely alatt a jelentés megteendő.

A kiadványozott határozat számától jobbra feltünő dült betükkel álljon ez a figyelmeztető:

A jelentéstétel-kötelezettség — nap.

Az üresen hagyott helyre a leiró aztán annyi napot ir be, amenynyit az előadó a határozati javaslat külső felső hátlapjára vezetett.

Ilyen forma és betartott eljárás mellett sok, nagyon sok felesleges munka, munkás, illetve pénz megtakarittatnék s katonai pontosság honosulván meg, bizonyára nem állana elő az az eset, mint most, hogy egyik-másik darabot 10—15-ször kell megsürgetni.

Annak illusztrálására, hogy hány sürgetés történik egy évben a városi hivatalok között, az idegen hatóságokhoz intézetteket nem számitva, álljon itt a következő kis statisztika:

1.	Sólyom kiadó urnál évenként átlag — — — — — —	3000 darab
2.	Hegedüs urnál — — — —	800 »
3.	Az adóhivatalnál — — — —	328 »
4.	A r. kapitányi hivatalnál — —	1700 »
5.	A számvevőségnél — — —	— — »
6.	Az árvaszéknél — — — —	500 »
7.	A számvevőségnél — — —	— — »
8.	A katonai ügyosztálynál —	4066 »
	Összesen:	10328 darab.

Megjegyzem, hogy a 3. és 4. pontok alatt emlitett számokat nagyon csekélynek tartom, — valószinü, hogy a számok kimutatására vonatkozó kérésem félreértetett.

Chrisztó Miklós,
nyug. árv. ülnök,
fogalmazó napidijas.

A jogakadémia Vörösmarty-ünnepélye.

Ha azokból a tiszta jövedelmekből akarnának szobrot állitani hazánk nagyjainak, melyek a helybeli jogász ifjuság ünnepélyeiből folynak be, bajosan létesülne egy is. Pedig valóban élvezetes, magas szinvonalon álló müsort szerkesztenek mindig össze és megfoghatatlan, a szép és nemes iránt folyton lelkesülőnek kiáltott váradi közönséget mégis hidegen hagyják.

Mikor a Szacsvay-szoboralap javára tartottak ünnepélyt kinosan kongott az ürességtől a terem, most mégis sikerült legalább annyi közönséget összehozni, hogy talán deficzit nem lesz, de Vörösmarty szobra bajosan kap egy árva fillért is. Ez a két kudarcz talán mégsem róható fel a közönségnek! Ugyanabban az időben az Orsolya-zárdában volt ünnepély, melynek publikuma, ha más időben van a jogászok ünnepélye, okvetlen ott lett volna; az a közönség pedig, mely a Csarnokban volt, alig, sőt be sem várta a müsor végét, már sietett a szinházba. Ebben lehet a részvétlenség okát találni! A rendezőség nem tud az egész közönség körülményeire tekintettel lenni és ennek tulajdonitható, hogy ilyen félsikert aratott.

Akik jelenlétükkel az ünnepély sikerét emelték a következőket sikerült feljegyezni:

Asszonyok: Harmathy Károlyné, dr. Szolcsányi Hugóné, Cseresznyés Albertné, Sebő Pálné, Hegedüs Gézáné, Medvigy Mihályné, Ficzek Lajosné, Tóth Mártonné, Mezey Vilma, Fássy Lajosné, Nyiry Györgyné, Zveck Kálmánné, Tutsek Ferenczné, Beiszterczky Elemérné, özv. Személyi Kálmánné, Ferencsik Ödönné.

Leányok: Harmathy nővérek, Sipos Elza, Sebő Anna, Cseresznyés nővérek, Sebestyén nővérek, Hlatky Margit, Ficzek Margit, Tóth Margit, Hegedüs Irén, Nadányi Margit, Zathureczky Paula, Szokoly nővérek, Kiss Anna, Fleischer Irén, Zveck Ilona, Weiszlovits Ilona, Bozóky Nóra.

Közéletünk szereplő tagjai közül ott voltak: Dr. Bulyovszky József, dr. Sipos Árpád, dr. Persz Adolf, dr. Szolcsányi Hugó, dr. Magyary Géza, Medvigy Mihály, Harmathy Károly, dr. Fásy Lajos, Cseresznyés Albert, Mihályházy Kálmán, Török László, dr. Imrik Gusztáv, Nizsalovszky Endre, Urbán Adolf, Mihelfy Adolf, Szegedi Lajos, Fényes Endre, Hegedüs Géza.

Az ünnepély a maga egészében élvezetes volt és a közönség figyelmét folyton lekötve tartotta. Az ujszülött *jogász zenekarnak* volt első fellépése és arval a két számmal mit Tutsek Ferencz kitünő betanitása mellett előadtak, rögtön megnyerték maguk részére a közönség osztatlan elismerését. — A müsor fénypontja *Mihályházy* Margit k. a. zongorajátéka volt. Általában feltünt játékának szépsége és kiváló tisztasága, valamint mély érzése ugy, hogy a közönség zugó tapsaira kénytelen volt a *Margit*-keringőt eljátszani, a melyet tudvalevőleg kitünő zenetanára, *Bátky* Endre az ő számára szerzett. Ezzel is nagy tetszést aratott. A figyelmes rendezőség szép virágcsokorral lepte meg. — A legnagyobb kivánesisággal várták *Nagy* Dezsőt a kikiáltott czimbalom müvészt. És a kivánesiság ki lett elégitve. Saját szerzeményü »Cserebogár ábrándját« adta elő az érzés oly melegével, mintha az ember saját lelkét hallotta volna a hurokban megszólalni. Mesés volt az a tiszta technika és nemes melegség, mely játékában nyilvánult. A közönség természetes, hogy nehezen bocsátotta el szine elől és tapsokkal jutalmazta a nyujtott élvezetért.

Áttérve a müsor prózai részére, tetszéssel találkozott a jogászság agilis és megnyerő modoru elnökének *Ormay* Lajosnak megnyitója, mely az ünnepélyt szelleméhez méltóan költői szárnyalatu volt. — Emlékbeszédet a jogászünnepélyek állandó szereplője *Medvigy* Gábor tartott. Ez a tartalmas beszéd is hozzá járul ahhoz, hogy nevét aranybetükkel irja fel Klio a jogász ünnepélyek krónikájára. — *Sebő* Mihály a tőle megszokott hévvel és lelkesedéssel szavalta el saját szerzeményü költeményét és ugy a vers, mint előadása dicsőségére vált.

De azért a jogászokat ne keseritse el az anyagi félsiker, mert ily nagy erkölcsi siker mellett erre gondolniok sem szabad. Adjanak mentül több ilyen fényes müsort s a közönség még jobban fel fogja karolni.

UJDONSAGOK.

TAJÉKOZTATO.

Decz. 13. Városi közgyülés, d. u. 3 órakor.

* **Az 1900. évi XXIV. törvényczikk.** A hivatalos lap legutóbbi száma közli *Ferencz Ferdinánd* főherczegnek *Chotek* Zsófia grófnővel kötött házassága alkalmával kiadott nyilatkozatának beczikkelyezését, amely nyilatkozatban tudvalevőleg a trónörökös elismeri, hogy Chotek Zsófia grófnővel kötött házassága nem egyenjogu s hogy a házasságból születendő gyermekek a trónöröklési rendből ki vannak zárva.

* **Bem és Beöthy Ákos.** Bem neve annyira átment a magyar nemzet vérébe, hogy minden irónk valami formában megemlékezik róla. Néhány napja megjelent az Athenaeum kiadásában *Beöthy* Ákosnak külterjedelem tekintetében szinte ijesztőleg nagy politikai tanulmánya

»A magyar államiság fejlődése„ küzdelmei.« A münek ez a most megjelent első része a régi Magyarországgal foglalkozik a honfoglalástól az 1825-iki országgyülésig; tehát egy olyan korszakkal, melyben Bem még nem szerepelt, de azért a magyar iró csak nem képes Magyarország küzdelmeiről irni, hogy legalább incidentaliter Bemről meg ne emlékezzék. Beöthy három helyen is megemlékezik Bemről. Egyik helyen azt mondja: Savoyai Eugen és Nagy Frigyes sem voltak érzelmre azon tésztából gyurva, melyből katonáik, valamint nálunk 1848—49-ben, Bem apó megmutatta, hogy a székely embert, kinek még nyelvét sem beszélte, mindenképen lehet lelkesiteni,« Egy másik helyen: »A lengyel történet nem egy olyan karaktert mutat föl, melyet tőle minden más nemzet irigyelhet, ilyen volt például Kosciusko, a hadvezér, Mickievicz, a költő és ezek közé tartozott Bem apó is, ki még nálunk is önzetlensége, hazaszeretete által a legelsők közé jutott«. Végül megemlékezik arról a balesetről, mely Bemet a temesvári csatatéren érte. Kiváncsian várjuk, hogy mit fog Beöthy a 2. kötetben Bemről irni, hol vele különösen foglalkozni fog.

* **Az uj táblai titkár.** A m. kir. igazságügyminiszter dr. *Sereghy* Mihály gyulai kir. törvényszéki birót a nagyváradi kir. itélőtáblához elnöki titkárrá nevezte ki.

* **A muzeum bezárása.** A téli évszak beálltával a Biharmegyei Muzeum a közönség számára nincs nyitva.

* **Elhunyt táborszernagy.** A közös hadsereg tábornoki karának egyik legismertebb alakja: Murai és Köröstarcsai *Török* Ferencz nyugalmazott táborszernagy, a magyar csendőrség első országos főfelügyelője, tegnap hetven éves korában elhunyt a fővárosban. A táborszernagyot most harmadéve szélhüdés érte és azóta egyre ágyban feküdt. Nyolcz nappal ezelőtt meghalt a leánya, *Török* Márta s ez a szomoru eset végleg megtörte az agg katonát. Halálát özvegye, tarcsai *Vér* Róza és fia, *Béla*, a bécsi Teréziánum növendéke gyászolja. Az elhunyt eltakarittatásáról a m. kir. honvédelmi minisztérium gondoskodik, mely a temetés rendezésével az Entreprise-intézetet bizta meg. A diszes ravatalt ma fel is állitották az Entreprise emberei az elhunytnak Budán, Lovas-ut 4. sz. a. levő lakásán. Onnan lesz a temetés **nagy katonai** pompával ma, kedden délután $^3/_4$3 órakor. A megboldogultat a kerepesi-uti temetőben helyezik örök nyugalomra.

* **Az iparos tanonczok esti oktatásának beszüntetése.** Nagyvárad városához tegnap átirat érkezett Temesvár törvényhatóságától. Pártolásra küldte meg a képviselőházhoz intézett feliratát, amelyben az iparos tanonczok esti oktatásának a beszüntetését, illetve az idevonatkozó törvény az értelemben való revizióját kérik. Temesvár Nagyváradhoz intézett átiratában hosszan fejtegeti, hogy sok tekintetből, de különösen erkölcsi szempontból veszedelmes a tanonczok esti oktatása. E helyett czélravezetőbb lenne, ha az iparos tanonczok a hét egyik napján mennének iskolába s ezt a napot egészen a tanulásnak szentelnék. Temesvár átirata ügyében már közelebb a város jog- és pénzügyi bizottsága fog első sorban véleményt mondani.

* **Szücs Izsó felolvasása** A »Gyermekbarát egyesület« javára tartott Szücs Izsó iparisk. igazgató decz. 8-án a jogakadémia disztermében felolvasást, a melyen igen kevés számu, jobbára tanitók és tanitónőkből meg kivezényelt tanulókból álló hallgatóság jelent meg. A felolvasó a párisi kiállításon szerzett impressziók hatása alatt a nevelés és müizlés népszerüsitését óhajtja általánositani és ehez példányképül az amerikai iskolát állitja fel. A felolvasás mély tanulmányra és sok tapasztalásra mutat, melyből elegendő üdvös dolgot lehetne a mi paedagógiai életünkbe is átültetni. Ha mást nem, azt az egyet, hogy a gyermek nevelését a tanitóval a szülőnek is párhuzamosan kellene fejleszteni. Növelni akarja a müizlés nevelését és hogy a közéletnek aeszthetikai tartalma legyen, az iskolát a müvészet levegőjével kell körül vennni. Erre szolgál a felállitott állványon látható különféle primitiv kisérlet. A mi csakugyan primitiv. Hogy formál a gyerek agyagból alakot, a melyuek ő ad nevet, hogy csinál vonalakat, a melynek értelmét ő nevezi meg és hogy vág meg ragaszt össze szallagokat, melyek szintén a gyermek magyarázatára szorulnak. Általában véve a felolvasás igen élvezetes és tanulságos volt, de jövedelmeiből a Gyermekbarát bajosan fog egy gyereket is felruházni.

* **A városi dijnokok ügye.** A városi dijnokok ügyével foglalkozott tegnap délelőtt a városi tanács. Az ügyosztályvezetők azon előterjesztést tették, hogy a most alkalmazott dijnokok közül egyet sem nélkülözhetnek. Igy nem is bocsátanak el egyet sem, hanem a 11,000 korona szükségletet hitelátruházás utján akarják fedezni. Ilyen értelemben tesznek előterjesztést a csütörtöki városi közgyülés elé.

* **Kövezetvám megváltás.** Nagyvárad város pénzügyi szakbizottsága tegnap tartott ülésén tárgyalták a nagyváradi l. szert. káptalan kérelmét, a mely szerint kövezetvám megváltása fejében 2000 korona összeget ajánl fel. A bizottság az ajánlatot elfogadta. Hasonló elbirálásban részesült b. *Königswarter* Hermann kisszántói nagybirtokos ugyanilyen kövezetvám megváltási kérvénye.

* **A luteránus egyház templomépitése.** A nagyváradi ág. evangelikus egyház vasárnap gyülést tartott *Oszterlamm* Armin elnöklete alatt, a melyen a templomépités ügyét beszélték meg. Az egyház körözs-utczai temploma ugyanis már nagyon szük a hivek befogadására s most uj templom épitését óhajtják. A vasárnapi közgyülésen a felett tanácskoztak, hogy egyszerü imaházat, vagy templomot épittessenek-e? *Hegedüs* Géza bemutatott egy csinos templom tervet, a melyet Rimanóczy Kálmán épitész készitett. Ennek az épitési költsége mintegy 22,000 forintra rugna. Többen a mellett nyilatkoztak, hogy csak imaházat épitsen a hitközség, nehogy óriási terhet vegyen magára a templom épitésével. Különben nem döntöttek a kérdésben, hanem később fogják eldönteni, hogy imaházat vagy templomot épitenek-e.

* **Nem adnak kegydijat.** Szőcsné Farkas Karolina hosszu évtizedeken keresztül szolgálta mint tanitónő Nagyvárad város közoktatásügyét s csak nem régen lépett nyugalomba. Kérvényt intézett a városhoz, a mely szerint nyugdiját kegydij czimén kéri kiegésziteni. A kérelmet a város gazdasági és pénzügyi szakbizottsága tegnap tárgyalta s a főszámvevő ajánlata daczára a kért kegydijat megtagadta.

* **Mocsa lázong.** Komáromi lapokban olvassuk: Ebben a nevezetességre vergődött községben nem tud a nyugtalanság lecsillapodni az utolsó jegyzőválasztás óta. Most a képviselőtestület belátván az állapot tarthatlanságát. legutóbb tartott rendkivüli közgyülésén elhatározta, hogy mindaddig, miga kedélyek le nem csillapodnak, egy csendőr különitménynek a községben leendő elhelyezését kéri a felsőbb hatóságától.

* **Megszökött végrehajtó.** Jánosi Károly városi végrehajtó, több rendbeli hivatali viszszaélés elkövetése után Szalontáról ismeretlen helyre megszökött, kimondhatatlan nyomorban hagyva nejét és sok tagból álló családját. Jánosi ki igen előkelő biharmegyei családból származott, részeges, elzüllött ember volt, ki hanyagul végezte hivalali kötelességeit és épen nem csodálható — az előzményeket tekintve, ami bekövetkezett. Ámbár nem volt pénzek felvételére jogositva, mégis sok esetben felvette az adófizetők adóját s azt azután saját czéljaira forditotta. Az ily kézen elkezelt pénzek mennyisége ez idő szerint még nincs kideritve. Jánosi ezenkivül sokak jószivüségét és széles körü ismeretségét felhasználva, váltói ügyuton csapta be polgártársait, nevezetesen számos váltóját gransai nyakában hagyta. A nyomozás folyik. Jánosi, mint értesülünk Budapesten rejtőzik.

* **Letartóztatott kereskedő.** A csődbe jutott Aranyi és Róth nagyváradi divatáru czég egyik beltagját *Róth* A. Gyulát a törvényszék vizsgálóbirója még a mult héten történt kihallgatása alkalmával letartóztatta, mivel alapos gyanuokok merültek fel, hogy a bukás a hitelezők kijátszására történt. *Róth* A. Gyula a törvényszék vádtanácsához felebbezett a letartóztatás ellen, de a vádtanács helybenhagyta azt. — A czégnek második beltagját *Róth* Henriket pedig tegnap a rendőrség kihallgattatása után letartóztatta és a mint előzetes letartóztatásban levő foglyot a kir. ügyészséghez kisérték át.

* **Ezüst gégés czigányasszony.** Talán emlékezetében van még olvasóinknak az a büntény, melyet Mező-Sasson mintegy két évvel ezelőtt *Bogdán* Károly parasztember elkövetett. *Kovács* Juliánna nevü czigányasszonynak elvágta a gégéjét, a miért az neki nem akart engedelmeskedni. A törvényszék, illetőleg a kir. kuria emberölés büntettének kisérlete miatt Bogdánt 8 évi börtönre itélte. A czigányasszony életét ugy sikerült megmenteni, hogy a közkórházban ezüst gégét tettek a torkába s igy kinlódott már két éven keresztül, mig a halál megszabaditotta szenvedéseitől. Mint levelezőnk irja, tegnap megfulladt a szegény koldusasszony. Most már nem kell neki a 300 frt kartéritési összeg, a mit a törvény megitélt, de Bogdán Károly megfizetni nem tudott.

* **Kirabolt postakocsi.** Az Álmosd és Érselind között közlekedő postakocsit — mint tudósitónk táviratozza — tegnap este fél 7 órakor eddig még ismeretlen tettesek kirabolták. A kocsist félholtra verték s a szállitmányt, mely több pénzes levélből s értékes csomagokból állott, magukkal vitték. A csendőrség távirati jelentést tett a rablásról a nagyváradi kir. ügyészségnek.

* **A réti népkör Vörösmarty-ünnepélye.** Vörösmarty Mihály születésének száz éves évfordulója alkalmából, a réti-népkör is rendezett hazafias emlékünnepélyt, mely vasárnap délután folyt le. Az ünnepélyt *Kutka* Géza nyitotta meg. *Balogh* Rózsika játszott ezután el néhány szép régi magyar dalt, melyet élvezettel hallgatott a nagyszámu közönség Ezután ifj. *Márkus* János »Vén czigány« czimü szép versét szavalta el *Könyves* Jenő, a Szigligetiszinház tagja. A közönség lelkesen éljenezte meg ugy a szerzőt, mint az előadó müvészt. *Kutka* Gézáné Vörösmarty költészetét méltatta. *Magyary* Jenő és *Kállay* Pál pedig hazafias költeményeket szavaltak.

* **Az izr. nőegylet teaestélye.** Az izr. nőegylet napokban lefolyt teaestélye anyagi tekintetben és sikerült amit fényesen igazolnak az alábbi számok. Volt ugyanis az összes bevétel 791 k. és 61 fill. amelyből levonva a 287 k. 19 fill. felmerült kiadást, maradt tiszta jövedelem az egylet czéljaira 474 k. 42 fill. E tiszta jövedelem gyarapitásához felülfizetés czimén hozzájárultak 20 kor.: Schwartz Gyula (Gyapoly), 10 kor.: N. N., 4 kor.: Incze Lajos, Vennes Cornél, Friss Zsigmond, Reismann Mór, dr. Rácz Ödön, 3 kor.: Heller Ede, 1 kor, ifj. Schwartz Abrahámné, Schütz Albertné, ifj. Berger Sámuelné, Steiner M. Albert, dr. Perczel Adolf, dr. Sarkadi Lajos, Schwartz Mártonné, Fuchs Miklós, Stern Márton, Klein Dávid, Vécsey Pál, Elek G. 1 kor. 60 fill.: Perl Szeréna, 1 kor.: Sternthal Sándorné, Laszky Ármin, Fried Katicza, Mitteiler Edéné, Grunvald Henrikné, Bárdos Imre, Back Nándor.

* **Kedélyes adós.** *Weisz* Márk még a mult hó 25-én távozott el a fővárosból, a mikor is hitelezőinek azt mondta, hogy Moszkva irányába megy nászutra. A jóhiszemü hitelezők ezt el is hitték neki, mig nem Amerikából Weisz maga fel nem világositotta őket a következő rövid távirattal.

»Ide kellett mennem — Isten veletek!«

Eddig *Weisz* P. Vilmos, *Spitzer* Miksa és *König* Lajos ékszerészek tettek ellene feljelentést, a kiket mintegy 25.000 forint erejéig kárositott meg, oly formán, hogy hosszabb üzleti összeköttetések alapján tőlük ékszereket vett át bizományba.

* **Kiskereskedők felolvasó estélye.** F. hó 19-én tartja a kiskereskedők társulata első házi estélyét a Zöldfában. Az estélyen, mely csak a tagok és családjaik részére rendeztetik, több felolvasás lesz. Közreműködnek: dr. *Popper* Ákos, *Bérczi* Gyula szinművész, *Marton* Manó, dr. *Adorján* Ármin és esetleg még egy érdekes pont is lesz. Az estély jövedelme (50 fill. belépő dijjakból) a társulat által az elaggott és elhalt kiskereskedők családtagjai segélyezésére létesitendő *segély* alap javára fog fordittatni. — A házi estélyt. melyen előreláthatólag sok vidéki tag is meg fog jelenni, siker esetén megismétlik.

SPORT.

Vadászat. Gr. *Almássy* Dénes sarkadi uradalmán a héten nagy vadászat volt, melyen az Almássy család és a környékből több mégnás vett részt. Ezen nagy uri passziónak ugyancsk meg volt az anyagi haszna is, mert a három napig tartó vadászaton mintegy 5000 drb. nyul esett el. — A püspökség latabári erdejében szintén sikerült vadászat volt. Két őzet, 12 rókát, egy menyétet, egy vadmacskát és több nyulat lőttek.

SZINHAZ.

HETI MÜSOR.

Kedd: »Niobe.«) Paulayné ven-
Szerda: »Tosca« (először.)) dégfellépése.
Csütörtök: »Bibliás asszony.«
Péntek: »Három pár czipő.«
Szombat: »Kornevillei harangok.«

A vasgyáros.

Sirni akartak-e sokan, vagy Somogyit akarták megnézni mint szinészt? elég az hozzá, hogy olyan zsufolt ház volt tegnap, mint a milyent már régen nem láttunk.

Azt hiszszük, mind a kettőnek volt része benne s igy Somogyi Károly a bemutatkozással meg lehet elégedve mint szinész, de még inkább mint igazgató.

Intették őt előre, ne vállalja el Derblay Fülöp szerepét; nos a Cassandra jóslatok nem váltak be. Különös figyelemmel kisértük játékát s végeredményül előre jelezhetjük, hogy Somogyi jelenlegi társulatában egyedül ő játszhatta el Derblayt. Fel *kellett* lépnie, ha a Vasgyárost szinre akarta hozni. Ez azonban még nem jelent föltétlen dicséretet, csak a társulat egyik hiányára mutat. A mi u. i. Somogyi szereplését magát illeti, az némileg emlékeztet régi szinészgárda alaptanára: a tulságos páthoszra. Sok volt benne az ünnepélyesség. Előnye volt játékának a biztos, nyugodt fellépés és az érzelmes jelenetek bénsőségteljes visszaadása. Ezekkel nagyon jól tudott hatni a gyöngébb szivekre. Az érzelmek fokozódását és átváltozását is jól eltalálta a 2. felvonásban, ezért itt kapott legtöbb tapsot és kihivást.

A többiek közül P. *Adorján* Berta és *Balázs* Olga váltak ki. Paulaynéről szinte fölösleges dicséretet irnunk; Claire büszke, de azért igazi nőies jellemét különösen arczjátékkal tette érthetővé a közönség számára. Hozzá méltó társ volt *Balázs* Olga (Athenais.) Gyülöletes szerepét helyesen fogta fel s kitünő organumát teljesen érvényre juttatta benne. A harmadik felvonásban Paulaynéval való jelenete igazán müvészi volt. Ki is hivták mindkettőjüket többször a lámpák elé.

Hogy a darab még sem ért el teljes sikert, az a mellékszereplők közönyén mult. Ezek közt egyedül *Szilágyi* Dezső (Moulinet) fellépése mutatott megelőző tanulmányra s vált ki a szintelen egyformaságból. Meglátszik az rögtön, foglalkozott-e valaki a szerepével. *Erdélyi* (Octave) jobb komikus, mint társalgó szinész; *Deési* (Préfont báró) megint régi merevségével hajlongott; *Balla* Kálmán (Bligny) szerepe kisebb volt, hogysem kitünhetett volna; még *Szohner* Olga (Susanne) mutatott közülök legtöbb eredetiséget élénkségével. *Somogyiné* (Beanlieu) megfelelő volt az anyaszerepben, de ő sem nagyon vált ki. A többiről jobb hallgatni.

Pedig ha előzetes hirdetésekkel, reklámmal telt házat hoztak össze, legalább gondoskodni kellett volna róla, hogy minden szereplő tudása legjavát hozza szinpadra s az utolsó kórista is csak emelje igazgatójának bemutatkozását.

A mellékszereplők közönyösségének köszönje jó részt Somogyi, ha Derblay Fülöpét hamarább el fogják felejteni, mint remélhette.

K. A.

Tosca. Szerdán ismét nagyérdekü estéje lesz a szinháznak. Sardou mester egyik tragédiáját: *Toscát* mutatja be a társulat *megelőzve a Nemzeti Szinházat*, hol a nagyhatásu münek a jövő szezon elején lesz a premiérje. Magyarországi szinpadon Somogyi hozta szinre elsőben Toscát, mely a drámai személyzet elsőrendü erőit foglalkoztatja. A darab czimszerepét *Paulayné* Adorján Berta fogja személyesiteni, a többi főbb szerepeket *Könyves* Jenő, *Péterdy* Sándor s *Dési* Alfréd játsza.

Niobe. Ma este *Paulayné* Adorján Berta vendégfölléptével *Niobe*, a két Paulton klasszikus vigjátéka kerül szinre. A fő szerepek igy oszlanak meg: Niobe — *Paulayné*, Dunn Péterné — *Benkő* Jolán, Ketty — *Szohner* Olga, Helén — *Erdei* Berta, Beatrixe — *Batizfalvy*, Dunn Péter — *Bérczi*, Kornél — *Szarvasi*, Tomkins — *Peterdy*, Siloks — *Bognár*. A darabot Somogyi igazgató redezi.

Opera reprizek. Deczember folyamán több érdekes énekes-repriz jut a közönség elé. Többek közt a »Parasztbecsület« Mascgani operáját, Wéber »Büvös vadász« czimü dalmüvét, továbbá a »Babát» ezt a kedves operettet, s »Mikádót« ujitják föl kitünő szereposztásban.

A Bibliás asszony. A szinház nagy sikerü operette ujdonsága, a »Bibliás asszony« Paulayné Adorján Berta asszony vendégszereplése miatt maradt le egyelőre a müsorról, de csütörtökön ujra szinre kerül.

Szigligeti-Szinház.

Folyószám 58. Idénybérlet 56 sz.

Nagyváradon, kedden, 1900. decz. 11-én

NIOBE.

Vigjáték.

SZEMÉLYEK:

Niobe (szobor) — — —	P. Adorján Berta
Dunn Péter, biztositási igazgató	Bérczi Gyula
Karolin, a felesége — — —	Benkő Jolán
Griffin Helén) Karolin huga —	Erdei Berta
Griffin Ketty)	Szohner Olga
Griffin Cornél, Karolin bátyja	Szarvasi Sándor
Lord Hamilton Tomkins —	Peterdy Sándor
Siloks Péter — — — —	Bognár János
Beatrixe, a leánya — —	Batizfalvi

A holnapi előadásra jegyek előre válthatók d. u. 3 órától 5-ig a rendes nappali pénztárnál.

Kezdete 7 órakor, vége 10 órakor.

Holnap szerdán, decz. 12-én:

Tosca.

Tragédia.

NYILTTÉR*.

Nyilatkozat.

A »Borászati Lapok« folyó hó 9-iki (50-ik) számában félszázad óta fennálló, közbecsülésnek örvendő czégünkre vonatkozólag sérelmes czikk jelent meg. — A nagyközönség tájékoztatására kijelentjük, miszerint nevezett lap ellen a törvényes eljárást meginditottuk.

Nagyvárad, 1900. deczember 10-én.

Füchsl Testvérek.

* E rovat alatt közlöttekért nem vállal felelősséget a szerk.

TAVIRATOK.

A nemzetközi bíróság magyar tagjai.

Budapest, decz. 10. (Saját. tud. táv.) A Neue Freue Presse jelenti, hogy a hágai nemzetközi bíróságba a magyar állam részéről a kormány ajánlatára *Szilágyi* Dezső és *Apponyi* Albert gróf vétettek föl.

Taaffe grófnő házassága.

Kassa, deczember 10. (Saj. tud. táv.) *Feldmann* Jakab szigorló orvos tegnap kötött házasságot *Taaffe* Heléna grófnővel, Matten Kovix báró elvált feleségével. Tanuk voltak a vőlegény testvérbátyja s két honvédtiszt. Az egyházi esketés holnap fog végbemenni Miskolczon, a menyasszony kivánságára a református templomban.

A czár betegsége.

Pètervár, decz. 10. (Saj. tud. táv.) A czár állapota már annyira javult, hogy deczember közepén Livádiából Pétervárra utazhat.

Krüger és Hollandia.

Hága, nov. 10. (Saját tud. távirata.) *Vilma* kijelentette Krügernek, miszerint lehetetlen az, hogy Transzvál érdekében a nagyhatalmaknál interveniáljon. — *Leyds* ügyvivő lemondott arról, hogy Livádiába utazzanak. Krüger szerdán 2 napi tartózkodásra Amsterdamba fog utazni.

Orosz győzelem.

Pétervár, decz. 10. A vezérkarnak ma közzétett jelentése szerint Khaidengue tangutfőnök mult hó 24-én Girinben megadta magát Kaulbers bárónak, a 11. szibériai hadtest parancsnokának és megigérte, hogy egy hét alatt minden fegyvert beszolgáltat. November 25-én Guj tábornok, a kreisztakhumi vár előbbi védője 700 fegyvert szolgáltatott be. Körülbelül 1000 lefegyverzett kinai katonát Girinbe hoztak. Kuancsencájától nyugat felé végzett rekognoszkálások alkalmával kiderült, hogy ott kinai katonák és tangutok vannak, a kik csapataik számára embereket toboroztak. November 23-án orosz csapatok elpusztitották Jangirogenti várfalait.

A rekognokálások alatt orosz részről két ember sebesült meg. A 20. kelet-szibértai lovas-

ezrednek egy százada november 21-én Kaidamjánnál Jansumenc közelében harczba keveredett az ellenséggel, a mely nagy veszteséget szenvedett. Orosz részről egy tiszt és három legény esett el. A 3. kelet-szibériai lövészezrednek egy csapata Svejkovszkij százados parancsnoksága alatt elindult, hogy a telintől északra lévő tangut csapatokat elüzze. A várostól 33. versztnyire találkozott is egy 800 főnyi bandával, a mely két sáncz mögött foglalt állást. Svejkovszkij 26-án a kinaiak támadását visszaverve, ostrom alá vette a sánczokat. A kinaiak 27-én hajnalban futásnak eredtek. Az oroszok, a kiknek veszteségük nem volt, két ágyut és 26 Mauser-fegyvert vettek el az ellenségtől. (M. T. I.)

Reich Jenő és Társa

Tőzsde jelentése.

— A »Tiszántúl« eredeti távirata. —

Értéktőzsde.

Budapest, decz. 10.

Osztrák hitel	675.50
Magyar hitel	680.50
Államvasut	668.50
Rimamurányi	494.25
Magyar jelzálog	440.75
Salgótarjáni	—.—
Wagon-kölcsön	—.—

Határidők.

Budapest, decz. 10.

Buza októberre	7.71
Buza áprilisra	7.43
Tengeri	4.91
Rozs ápr.	7.16
Zab ápr.	5.58
Káposzta, repcze, aug.	—.—

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1900. decz. 10-én.

Magyar aranyjáradék 4%	97.—
Magyar koronajáradék	92.05
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4½%	99.50
Magyarvasuti kölcsön ezüstben 2½%	99.25
Magyar keleti vasuti államkötvény 1876-ból	98.50
Magyar földtehermentesitési kötveny 4%	91.50
Italmérési jog megváltási kötvény	98.60
Horvát-szlavónföldtehermentési kötvény	92.50
Magyar nyeremény-sorsjegy-kölcsön	167.50
Tiszaszabályozásés szegedi sorsjegyek kölcsön	140.—
Osztrák járadék papirban	98.50
Osztrák járadék ezüstben	98.25
Osztrák járadék aranyban	98.—
Osztrák korona járadék	98.50
Osztrák államsorsjegyek	135.—
Osztrák magyar bank részvény	16.90
Magyar hitelbankrészvény	681.50
Osztrák hitelintézet részvény	666.50
Párisi vista	95.70
20 frankos arany (Napoleond'or)	19.16
Németbirodalmi márka	117.50
London vista	240.30
20 márkás arany	28.54

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Felhivjuk a nagyérdemü közönség szives figyelmét

rendkivüli nagy karácsonyi kiárusitásunkra

miáltal alkalmat nyujtunk tisztelt vevőinknek nem csak *divat, rövidáru, szőnyeg* és *egyéb áruink olcsó beszerzésére,* hanem alkalmat nyujtunk különösen ez idén

olcsó kelengyék bevásárlására is,

nevezetesen: *vászon és siffon női ingek, nadrágok, köntösök, szoknyák, velez (barchent), női fehérnemü, ágykészletek, asztal és kávés teritékek és egyéb kelengye czikkekben* ***rendkivüli előnyös kiárusitást*** rendezünk.

Tisztelt vevőinknek ezen hirdetésünket különös figyelmébe ajánlva, vagyunk

teljes tisztelettel

KUNZ JÓZSEF és TÁRSA,

Nagyvárad, Szt. László-tér 1.

Hirdetések felvétetnek a kiadóhivatalban.

SZENT LÁSZLÓ KÖNYVNYOMDA R. T.

Nagyvárad, Apácza-utcza 3. szám.

Művek,
folyóiratok, hirlapok,
vonalzatok,
gazdasági nyomtatványok,
egyházi, községi
és egyéb
hivatalos nyomtatványok,
körlevelek,
levélboritékok.

Elvállal és készit:
izléses kivitelben
mindennemü
nyomdai munkákat
jutányos árak mellett.
Vidéki rendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

Levélfejek,
számlák, falragaszok,
báli meghivók,
tánczrendek, étlapok,
naptárak,
palaczkfeliratok,
névjegyek,
gyászlapok
stb. a nyomdai szakba vágó nyomtatványok készitése.

A lat. és gör. szert. kath. egyházmegyei nyomtatványok
raktára.

Hirdetések felvétetnek a kiadóhivatalban.

Nyomatott a Szent László-nyomdában Nagyváradon.